بسمه تعالى

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری

گزارش نهایی طرح پژوهشی

پایگاه اطلاعاتی" ایران لیزا"

سیده مژگان بینش، عضو هیأت علمی گروه پژوهشی استنادی علوم جهان اسلام مرکز منطقهای اطلاع رسانی علوم و فناوری

آبان ۱۳۸٦

فهرست مندرجات

ان	صفحه	صة	صفح	4
يده	١		١	
مه	١		١	
ن طرح	٣		٣	
بت طرح	٣		٣	
ف و تاریخچه	۴		۴	
بنهها در داخل و خارج از ایران	٧		٧	
د گردآوری اطلاعات	٩		٩	
مه جستجو	10	۵	۱۵	
حه جستجوی ساده	19	٩	۱۹	
حه جستجوی پیشرفته	۲.	٠.	۲.	
ر۸	۲۸	۸ .	۲۸	
تجوى تازهها	٣٠	•	٣٠	
سگزاری۲	47	۲	٣٢	
Υ	47	۲	٣٢	
پ	me	۴	٣۴	

فهرست تصاوير

صفحه	عنوان شکل
	شکل ۱) پایگاههای اطلاعاتی فارسی تولید شده در مرکز منطقهای
۲	اطلاعرسانی علوم و فناوری
18	شکل ۲) صفحه ورود به برنامه جستجو
17	شکل ۳) برنامه جستجو
19	شکل ۴) صفحه جستجوی ساده
۲.	شکل ۵) صفحه جستجوی محدود به
۲1	شكل ۶) صفحه جستجوى پيشرفته
**	شکل ۷) انجام جستجو در صفحه جستجوی پیشرفته
74	شکل ۸) صفحه نتایج جستجو
74	شكل ٩) نمايش كامل اطلاعات پاياننامه
70	شكل ١٠) نمايش كامل اطلاعات مقاله
70	شکل ۱۱) نمایش کامل اطلاعات طرحهای تحقیقاتی
49	شكل ۱۲) نمايش كامل اطلاعات كتاب
**	شکل ۱۳) مقاله دارای پیوست
**	شكل ۱۴) متن كامل مقاله
۲۸	شكل ۱۵) صفحه مرور
49	شکل ۱۶) جستجو در صفحه مرور
49	شكل ۱۷) ليست الفبايي موضوع
٣.	شکل ۱۸) رکورد مربوط به موضوع دسترسی رایگان
٣١	شکل ۱۹) جستجوی تازههای پایگاه ایران لیزا در مرداد ماه ۱۳۸۶
	شکل ۲۰) نتایج جستجوی تازهها در مرداد ماه سال ۱۳۸۶ در پایگاه ایران
ω,	1.1

چکیده:

در دنیای بیکران اطلاعات، نیاز به وجود ابزارهای بازیابی اطلاعات انکارناپذیر است. تاریخ علم نشانگر این است که ابزارهایی چون نمایهنامهها و چکیدهنامهها، از ابزارهای مؤثر در شناسایی، سازماندهی، بازیابی و اشاعه اطلاعات میباشند. نمایهنامهها و چکیدهنامهها دارای رابطهای دو جانبه با تحقیق و پژوهش میباشند. بدین معنی که رونق و گسترش هریک، به رشد و تعالی دیگری کمک مینماید. درحالی که کتابداران و اطلاع رسانان خود متولیان سازماندهی دانش بشری بوده و مسئولیت تهیه چکیدهها و نمایهها و را برای تمام حوزههای علمی برعهده دارند، در حرفه تخصصی خود نیز با انواع نوشتهها و پژوهش ها مواجه هستند که باید برای نمایهسازی و چکیدهنویسی آنها نیز اقدام نمایند. در این گزارش ضمن ارائه توضیحاتی در مورد پایگاه "ایران لیزا"، روند تهیه این پایگاه به عنوان پایگاهی چکیدهنامهای از منابع حوزه علوم کتابداری و اطلاع رسانی در خلال سالهای ۱۳۸۰–۱۳۸۳ ارائه گر دیده است.

کلیدواژهها: ایران لیزا، چکیده نامه علوم کتابداری و اطلاع رسانی ایران، Iran Lisa

مقدمه:

مرکز منطقهای اطلاع رسانی علوم و فناوری را باید یکی از نخستین مراکز اطلاع رسانی تمام خودکار کشور به حساب آورد که در حال حاضر اطلاعات چاپی و الکترونیکی را در قالب کتاب، نشریات فارسی و لاتین، دیسکهای فشرده، پایگاههای اطلاعاتی و ... در دو سطح داخلی و منطقه ای در اختیار محققان ، دانش پژوهان و مراکز علمی و تحقیقاتی قرار می دهد.

1 - Iran Lisa

١

از جمله ویژگیهای ممتاز این مرکز این است که علاوه بر حضوری فعال در امر اشاعه اطلاعات، در امر تولید اطلاعات علمی نیز فعال است. تعداد زیادی از پایگاههای اطلاعاتی موجود در مرکز منطقهای اطلاعرسانی علوم و فناوری، حاصل کار و تلاش محققان و متخصصانی است که در آن به کار مشغولند[۷]. در شکل ۱ پایگاههای اطلاعاتی فارسی تهیه شده در این مرکز در قالب دو دسته پایگاههای عمومی و موضوعی، به تصویر کشیده است.

شکل ۱) پایگاههای اطلاعاتی فارسی تولید شده در مرکز منطقهای اطلاعرسانی علوم و فناوری

از آنجا که تشکیل انواع پایگاههای اطلاعاتی جهت استفاده پژوهشگران و محققان داخلی و کشورهای منطقه، از وظایف عمده مرکز منطقهای اطلاعرسانی علوم و فناوری می باشد، لذا طرح "ایران لیزا (تمام متن)" جهت انجام فرایند داوری به شورای علمی کتابخانه ارائه گردید و در تاریخ ۸۴/۳/۱ پس از طی مراحل داوری به تصویب این شورا رسید.

هدف طرح:

هدف از انجام این طرح گردآوری کلیه منابع مرتبط با حوزههای مختلف علوم کتابداری و اطلاع رسانی در قالب یک پایگاه اطلاعاتی به منظور تسهیل کار دانشجویان، اساتید و محققان این رشته جهت آگاهی از انتشارات و پژوهش های انجام شده در داخل کشور و دستیابی به پیشینه های لازم برای انجام تحقیقات بوده است.

دستهبندی ها و گردآوری های پراکنده ای از اطلاعات علوم کتابداری و اطلاع رسانی در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی کشور انجام پذیرفته، لیکن سیستمی که حاوی تمام اشکال مختلف اطلاعاتی این رشته باشد، تهیه نشده است.

اهمیت طرح:

تهیه چنین منبعی مزایایی به شرح ذیل را در بر دارد:

- یکجا جمع شدن آثار و منابع پراکنده مربوط به حوزه علوم کتابداری و
 اطلاع رسانی در داخل کشور
- صرفه جویی در وقت و هزینه محققان: تهیه چنین منبعی این اطمینان را در محققان ایجاد می نماید که می توانند جهت آغاز تحقیق خود، برای آگاهی از پیشینه ها و پژوهش های انجام شده و شناسایی منابع مورد نیاز، به عنوان گزینه اول به این منبع مراجعه نمایند. لذا و جود چنین منبعی محققان را از مراجعه به منابع متعدد و اتلاف وقت و هزینه جهت دستیابی به منابع مورد نیاز خود بی نیاز می سازد.

- ملاحظه آثار مربوط به رشته در کنار هم سبب آشنایی کتابداران و اطلاع رسانان با زمینه های تخصصی رشته خود، حوزه های تحقیق و پژوهش امروز و گرایش های رایج در این رشته می گردد.
- یکجا جمع شدن پژوهشها و تحقیقات انجام گرفته در داخل کشور در حوزه علوم کتابداری و اطلاع رسانی، دانشجویان و محققان را از میزان فعالیتها و پژوهشهای انجام شده در داخل کشور آگاه می سازد. این امر به نوبه خود منجر به نمایان گردیدن خلاها و کمبودهای موجود در این رشته می گردد که می تواند سبب باز شدن عرصههای تازه برای خلاقیت و نوآوری و ارائه ایدههای جدید گردد.

تعریف و تاریخچه:

تعريف:

چکیده: "یک چکیده خلاصهای است دقیق و صحیح از یک نوشته که ممکن است شامل فشرده تمام مطالب مهم یا فشرده قسمتهای ویژه یا فهرستی از محتوای نوشته آن باشد" [۴].

چکیده نامه: در کتاب ALA Glossary of Library Terms تعریف چکیده این چنین بیان شده است: "چکیده نامه مجموعه ای است که شامل خلاصه مطالب جاری کتابها، جزوهها و مقالههای مجلهها می باشد". چکیده نامهها معمولا" برای پاسخگویی به مسائل محققان و انعکاس صحیح محتوای منابع تهیه می شوند و با توجه به نقش مهم آنها در امر اطلاع رسانی می توانند به عنوان منابع راهنما در کار مرجع و تحقیق مورد استفاده پژوهشگران

قرار گیرند و هرگاه خوب تهیه شوند قادرند تا حد زیادی جایگزین مطالب عمده متن اصلی شوند[۶].

تاريخچه:

چکیدهنویسی قدمتی بس دیرینه دارد. اسنادی به خط میخی در بین النهرین بدست آمده است که به هزاره دوم قبل از میلاد مسیح برمی گردند و نوشتههایی چکیده گونه در میان آنها وجود داشته است. آثار بدست آمده حکایت از آن دارد که چکیدهنو سے در یونان و روم متداول بوده است. دانشمندانی که در کتابخانه بزرگ اسکندر مطالعه و تحقیق می کردند، دریافته بودند که مطالعه و مراجعه به تعداد زیادی مدرک آن هم به صورت طومارهای پاییروسی کاری بس دشوار است و برای سهولت دستیابی، آنها را چکیده می کر دند. دولتمردان نیز در ادوار متفاوت از چکیده استفاده بردهاند. در سابق گزارشهای مفصلی که درباره رویدادهای داخلی و خارجی برای یادشاهان ارسال می شد، نخست توسط منشیهای دربار خوانده میشد و سپس فشردهای از آنها برای پادشاهان و دیگر رجال مملكتي فرستاده يا خوانده مي شد[١٠]. پس از اختراع صنعت چاپ در قرن چهاردهم میلادی، کتاب بهترین وسیله ضبط و مبادله اطلاعات بود. با تولد نشریه های ادواری در قرن هفدهم دریچه تازهای به روی عموم مردم و خصوصا" دانشمندان گشوده شد. نخستین نشریه ادواری چکیده در سال ۱۶۶۵ میلادی در پاریس منتشر شد. در اواخر قرن هجدهم با انتشار بررسی نامه ها و سالنامه ها، توجه دانشمندان و پژوهشگران نسبت به کتاب کمتر شده و به این سلسله انتشارات معطوف گردید. در اوایل قرن نوزدهم علوم و تکنولوژی دستخوش تحولات چشمگیری شدند، بدین معنی که مؤسسات، کارخانهها و شرکتهای بزرگ

علمی، صنعتی و تولیدی اعم از دولتی یا خصوصی با جهشی ناگهانی و صرف هزینههای زیاد به جلب دانشمندان و پژوهشگران در کلیه نقاط دنیا پرداختند و نتایج فعالیتها و اکتشافات آنها مرتبا" به صورت گزارشها و مقالات علمی و آموزشی در نشریههای ادواری منتشر می گردید. با افزایش روز افزون حجم انتشارات مزبور، برای هیچ فردی امکان آگاهی از نتایج کلیه پژوهشهایی که انجام میپذیرفت وجود نداشت و از طرفی نیز تهیه تمام مدارک مورد نیاز نه تنها از لحاظ اقتصادی بلکه به دلیل مشکلات دیگری از قبیل بعد مسافت و زمان یا علل سیاسی و روابط بین دول مختلفه و غیره برای هیچ فرد یا مؤسسهای امکان نداشت. از سوی دیگر ممکن بود دو یا چند سازمان بطور همزمان پژوهش واحدی را دنبال کنند و این دوباره کاری جز اتلاف وقت، نیرو و سرمایه حاصل دیگری نداشت. در این ایام بود که تب دستیابی به کلیه مدارک و کسب اطلاع از محتوای همه آنها بروز کرد. سرانجام نسل متفکر و تازه جوی قرن بیستم هدیهای به جهان علم و دانش تقدیم کرد که استفاده از آن دستیابی به گنجینه های علم و دانش قرن های پیش و زمان حاضر را برای محققان، كتابداران و متخصصين علم اطلاع رساني ساده و امكان پذير نمود. اين هديه گرانبها چکیده و چکیدهنامه بود. در نیمه دوم قرن بیستم توجه مردم و بخصوص دانشمندان از نشریههای عمومی به نشریههای اختصاصی معطوف گردید. در نتیجه در رشتههای مختلف علم و صنعت نشریات زیادی انتشار یافت. استقبال زیاد مردم از این مجلات باعث شد که چکیده نامه های اختصاصی نیز به سرعت در رشته های مختلف انتشار یابند[۱].

سابقه چکیده در ایران را میتوان در تلخیص گزارشها برای پادشاهان و امیران پی گرفت. به دنبال آشنایی ایرانیان با فرهنگ غرب و رونق چاپ و نشر و نیز انتشار جراید و نشریات به تدریج گونه هایی از چکیده ارائه گردید. در سال ۱۳۳۷ شمسی با ظهور مجلات تخصصی اطلاع رسانی مانند "راهنمای کتاب"، چکیده نویسی در ایران جان تازهای گرفت[۱۰].

پیشینهها در داخل و خارج از ایران:

در ذیل تعدادی از آثار چکیده نامه ای تهیه شده در حوزه علوم کتابداری و اطلاع رسانی به اختصار ارائه گردیده است:

• چکیده نامه علوم کتابداری و اطلاع رسانی (لیزا) ' : انتشار این چکیده نامه از سال ۱۹۵۰ توسط انتشارات انجمن کتابداران انگلستان آغاز شد. در ابتدا تحت عنوان ۱۹۶۹ توسط دانتشارات انجمن کتابداران انگلستان آغاز شد. در ابتدا تحت عنوان حاضر را به خود گرفت. حدود و وسعت این چکیده نامه بین المللی است. منابع اصلی تأمین کننده اطلاعات این چکیده نامه مقالات چاپ شده در حدود ۵۵۰ مجله تخصصی از ۶۵ کشور جهان است. مقالات کنفرانسهای بر گزار شده به زبان انگلیسی و گزارشهای انتخاب شده از برخی مجلات مانند برگزار شده به زبان انگلیسی و گزارشهای انتخاب شده از برخی مجلات مانند پایگاه قرار گرفته اند، اما پایان نامهها، پروانههای ثبت اختراعات، استانداردها و نقد کتب و مقالات کمتر از یک صفحه زیر پوشش قرار نگرفته اند. پوشش موضوعی این چکیده نامه در حوزه کتابداری و اطلاع رسانی و زمینههای مرتبط و مورد علاقه کتابداران و اطلاع رسانان است. تنظیم متن چکیده نامه موضوعی

^{1 -}Library and Information Science Abstracts(LISA)

است. انتشار آن به صورت ماهانه میباشد. به صورت دیسک فشرده و پیوسته نیز موجود است[۱۱،۳].

- چکیده نامه اطلاع رسانی (ایزا) از که از سال ۱۹۶۶ منتشر شده است. کتاب، مقالات مجلات، همایش ها و نشست های حوزه کتابداری و اطلاع رسانی و زمینه های وابسته را زیر پوشش دارد. این پایگاه اطلاعاتی، اطلاعات کتابشناختی و چکیده مقالات را از حدود ۴۵۰ نشریه ادواری از بیش از ۶۰ کشور جهان گرد آوری می کند [۳].
- یزدان منصوریان(۱۳۷۹) مقالهای با عنوان " طرح پیشنهادی چکیده نامه کتابداری و اطلاع رسانی ایران " ارائه داده که در فصلنامه پیام کتابخانه به چاپ رسیده است. در این مقاله ضمن تأکید بر اهمیت نمایه نامه ها و چکیده نامه ها در دنیای امروز و ذکر برخی مشکلات و محدودیتها در حوزه کتابداری و اطلاع رسانی در داخل کشور، بر ضرورت ایجاد چکیده نامه کتابداری و اطلاع رسانی ایران تأکید گردیده است. در پایان نیز پیشنهاد شده که سازمان یا نهادی که توانایی تهیه چنین منبعی را دارد، مسئولیت انجام این مهم را بر عهده گیرد.
- ماندانا صدیق بهزادی و سیمین حسیننیا(۱۳۷۹) منبعی را تحت عنوان
 " چکیدهنامه پایاننامههای کتابداری و اطلاع رسانی" تهیه کردند که توسط
 کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران و مرکز اطلاع رسانی و خدمات علمی
 جهاد سازندگی به چاپ رسیده است. یوشش زمانی این چکیدهنامه از آغاز

^{1 -}Information Science Abstracts(ISA)

تأسیس گروههای کتابداری دانشگاهها در ایران تا حدود بهمن ۱۳۷۸ میباشد. تنظیم متن چکیدهنامه موضوعی است. این چکیدهنامه از نوع چکیده تمامنما و توصیفی است.

• چکیده نامه کتابداری و اطلاع رسانی ایران (چکتا): طرح چکیده نامه کتابداری و اطلاع رسانی ایران (چکتا) در سال ۱۳۸۱ در قالب یک پایگاه اطلاعاتی به مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران توسط علیرضا نوروزی ارائه شد. این طرح توسط مرکز تصویب گردید، اما از آنجا که تصویب آن همزمان با روزهای پایانی خدمت ایشان در مرکز شد، در نهایت طرح بی نتیجه ماند. در سال ۱۳۸۳ تصمیم گرفته شد که با استفاده از امکانات وبگاه مجله وبشناسی، طرح چکتا راهاندازی شود. فاز اول طرح شامل مقالههای انگلیسی زبان ارائه شده توسط متخصصان کتابداری و اطلاع رسانی ایران در مجلهها و کنفرانسهای ملی و بینالمللی است. این بخش به اتمام رسیده است. فاز دوم طرح شامل چکیده انگلیسی پایاننامههای دفاع شده در دانشگاههای ایران خواهد بود.

چنانچه از توضیحات در مورد چکتا مشخص گردید، اطلاعات موجود در این پایگاه کاملا" با اطلاعات موجود در پایگاه ایران لیزا متفاوت است و هیچ گونه همپوشانی در این زمینه وجود ندارد.

روند گردآوری اطلاعات:

پایگاه " ایران لیزا " شامل اطلاعات کتابشناختی و چکیده پایاننامهها و طرحهای پژوهشی، اطلاعات کتابشناختی و صفحات مقدماتی کتب این حوزه، همچنین اطلاعات

کتابشناختی، چکیده و متن کامل مقالات مجلات، سمینارها و کنفرانسها در محدوده سالهای ۱۳۸۰ تا پایان ۱۳۸۳ میباشد. این پایگاه در حال حاضر دارای ۲۳۷۲ رکورد میباشد. کلیه چکیده ها نیز به صورت دستی وارد پایگاه شده و قابل جستجو میباشند.

اگرچه الگوی تهیه این پایگاه، پایگاه " چکیده نامه کتابداری و اطلاع رسانی (لیزا)" بوده است، اما در مواردی تفاوتهایی دیده می شود؛ برای مثال پایگاه لیزا پایان نامهها و مقالات کمتر از یک صفحه را در بر ندارد در صورتی که در پایگاه ایران لیزا این موارد وجود دارند. دلیل این امر از سویی محدودیت منابع حوزه علوم کتابداری و اطلاع رسانی در داخل کشور در سالهای مورد نظر و از سوی دیگر تحقق هدف این طرح مبنی بر گرد آوری کلیه منابع مربوط به این حوزه در یک پایگاه بوده است. همچنین در پایگاه ایران لیزا متن کامل مقالات نیز وجود دارد در حالیکه در پایگاه پیوسته لیزا تنها پیوند به سایت ناشرانی که دارای متن کامل مجلات مورد نظر می باشند ایجاد شده و در صورتی که کاربران اشتراک لازم را در اختیار داشته باشند می توانند به متن کامل مقالات مورد نیاز خود دسترسی بایند[12].

جهت گردآوری اطلاعات در ابتدا لازم بود تا کاربرگههایی برای ورود اطلاعات مربوط به هریک از منابع مشمول این طرح طراحی گردد. شکل این کاربرگهها به پیوست ارائه می گردد.

سپس جهت گردآوری اطلاعات منابع مختلف به شرح ذیل اقدام گردید:

• ياياننامهها:

جهت تهیه اطلاعات کتابشناختی و چکیده پایاننامههای دفاع شده در طی سالهای در است تهیه اطلاعات کتابشاتی با دانشگاههای ارائه دهنده تحصیلات تکمیلی در رشته علوم کتابداری و اطلاع رسانی در سراسر کشور صورت پذیرفت و سپس با مراجعه مستقیم به این دانشگاهها و تهیه کپی از صفحه عنوان و چکیده پایاننامههای مذکور، اطلاعات لازم مربوط به پایاننامهها گرد آوری شد. با انجام این روند در نهایت اطلاعات پایاننامههای موجود در دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی تهران واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه تهران، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشگاه شیراز، دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه آزاد اسلامی اهواز واحد علوم و تحقیقات گرد آوری گردید. لازم به ذکر است که از مجموع رکوردهای حال حاضر در پایگاه ایران لیزا، تعداد ۳۶۴ رکورد کورد

• طرحهای پژوهشی:

گرد آوری اطلاعات مربوط به طرحهای پژوهشی از طریق تماس تلفنی با مراکز و مورد نظر، مراجعه مستقیم افراد معرفی شده (از طریق مکاتبه) به این مراکز و همچنین بررسی کارنامههای پژوهشی دانشگاهها انجام پذیرفت. اما متأسفانه علی رغم پی گیری های مکرر، همکاری های زیادی در این زمینه صورت نگرفت و در نهایت ۸۷ طرح پژوهشی مربوط به مراکز: پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی

ایران، دانشگاه الزهراء، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشگاه تهران، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر، دانشگاه رازی کرمانشاه، دانشگاه شیراز، دانشگاه یزد، مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی، دانشگاه شهید چمران اهواز و مرکز منطقهای اطلاعرسانی علوم و فناوری جهت ورود به پایگاه ایران لیزا جمع آوری گردید که تعداد محدودی از این طرحها نیز تنها دارای اطلاعات کتابشناختی بوده و فاقد چکیده بودند. بدیهی است که به دلیل عدم دسترسی به متن کامل گزارش طرحهای پژوهشی، امکان چکیدهنویسی برای این موارد وجود نداشت.

• کتابها:

با مراجعه به سی دی کتابشناسی ملی سال ۱۳۸۴، سایت کتابدار '، پایگاه اطلاعاتی مرکز منطقهای اطلاع رسانی علوم و فناوری و مراجعه به مؤسسه فرهنگی کتابداری همارا، لیستی از کتب حوزه کتابداری و اطلاع رسانی در خلال سالهای ۱۳۸۰ ۱۳۸۳ تهیه گردید. در مرحله بعد پس از تعیین کتابهایی از این لیست که در مرکز منطقهای اطلاع رسانی علوم و فناوری موجود نبودند، درخواست تهیه این منابع به اداره مجموعه سازی ارائه شد و در نهایت کتب مورد نظر از نمایشگاه بین المللی کتاب تهران خریداری گردید. پس از گرد آوری کلیه کتب مشمول این طرح و دروندهی اطلاعات کتابشناختی آنها به سیستم، صفحات مقدماتی آنها مانند مقدمه، پیشگفتار و فهرست مندرجات اسکن شده و به رکوردها الحاق

1 -www.Ketabdar.com

گردید. در مجموع اطلاعات مربوط به ۱۷۸ عنوان کتاب فارسی در پایگاه ایران لیزا وارد گردیده است.

مقالات:

مقالات عمده ترین بخش پایگاه ایران لیزا را تشکیل می دهند که در قالب دو گروه "مقالات مجلات" و "مقالات سمینارها و کنفرانسها" گرد آوری گردید. در مجموع ۱۷۴۳ رکورد از رکوردهای پایگاه ایران لیزا به مقالات اختصاص یافته است.

۱. مقالات مجلات: در ابتدا با استفاده از پایگاه مرکز منطقهای اطلاع رسانی علوم و فناوری و همچنین سایت مگیران ، نسبت به شناسایی مجلات تخصصی حوزه علوم کتابداری و اطلاع رسانی و نشریاتی که احتمالا " می توانستند حاوی مقالات مرتبط با این حوزه باشند اقدام گردید و در نهایت کار بر روی ۳۳ عنوان نشریه انجام پذیرفت. لازم به ذکر است از آنجایی که مخاطبان این پایگاه را کلیه مقاطع تحصیلی این حوزه تشکیل می دهند، این پایگاه تنها مجلات دارای رتبه علمی - پژوهشی و یا علمی ترویجی را در برندارد، بلکه مجلاتی که فاقد رتبه می باشند نیز به این پایگاه راه پیدا کرده اند. ۳۳ عنوان نشریه ای که در این طرح گنجانده شده اند عبار تند از:

فصلنامه کتاب، فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی، کتابداری، فصلنامه پیام کتابخانه، اطلاع شناسی، علوم اطلاع رسانی، آینه پژوهش، اطلاع، فناوری

1 -www.Magiran.com

اطلاعات، فصلنامه اطلاع رسانان، جهان كتاب، كاما، خبرنامه تحقيقات و فناوری، خبرنامه انفورماتیک، خبرنامه انجمن کتابداری و اطلاعرسانی ایران، خبرنامه اتفاق، مجله مطالعات و پژوهشهای دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه اصفهان، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان (علوم انسانی)، مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، میراث شهاب، مدرس علوم انسانی، مدیریت و اطلاع رسانی پزشكى، مطالعات تربيتى و روانشناسى دانشگاه فردوسى مشهد، نامه بهارستان، نامه علوم انسانی، نشریه دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز، پژوهش یار، پژوهشنامه اطلاعرسانی، پیک کتابداری، رهیافت، تازههای اطلاعرسانی و اطلاعیابی. در حال حاضر پایگاه ایران لیزا حاوی ۱۵۱۷ عنوان مقاله مربوط به مجلات است. در مواردی که مقالات فاقد چکیده بودند، کار چکیدهنویسی انجام شد و اطلاعات وارد بانگاه گردند.

مقالات سمینارها و کنفرانسها:در ابتدا با استفاده از کتاب " راهنمای همایشهای ایران " و همچنین سی دی کتابشناسی ملی و همچنین کسب اطلاعات از اهل فن، پس از شناسایی سمینارهای برگزارشده در حوزه علوم کتابداری و اطلاعرسانی در خلال سالهای ۱۳۸۰–۱۳۸۳، لیستی از این مجموعه مقالات تهیه گردید و درخواست تهیه مواردی که در مرکز

منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری موجود نبودند به اداره مجموعه سازی ارسال شد. در نهایت پس از تهیه منابع، مقالات فاقد چکیده، چکیده نویسی شده و اطلاعات کتابشناختی و چکیده آنها وارد پایگاه گردید. از آنجا که مقرر شده بود تا مقالات سمینارها نیز به صورت تمام متن در پایگاه ایران لیزا وجود داشته باشند، تک تک مقالات مربوط به مجموعه مقالات به صورت جداگانه اسکن شد و وارد سیستم گردید. پایگاه ایران لیزا حاوی ۲۲۶ عنوان مقاله مربوط به سمینارها و کنفرانسها هی باشد.

کلیه اطلاعات مربوط به منابع موجود در این طرح اعم از مداخل کتابشناختی و چکیده ها توسط اپراتور در برنامه ای که توسط مهندسین شرکت پارس آذرخش بر روی کامپیوتری منفرد قرار داده شده بود، وارد گردید. بدیهی است از آنجایی که کلیه این اطلاعات به صورت دستی وارد سیستم شده اند، قابل جستجو می باشند. در طول زمان انجام طرح، به موازات ورود اطلاعات توسط اپراتور، کار ویراستاری نیز انجام پذیرفت.

برنامه جستجو:

پس از مراجعه به صفحه خانگی مرکز منطقهای اطلاع رسانی علوم و فناوری و انتخاب گزینه پایگاههای اطلاعاتی فارسی، با کلیک بر روی گزینه " ایران لیزا " صفحه ورود به برنامه جستجو ظاهر می گردد (شکل ۲).

شكل ٢) صفحه ورود به برنامه جستجو

استفاده از برنامه جستجو و ورود به پایگاه، مستلزم داشتن کد کاربری و کلمه عبور است. پس از ورود کد کاربری و کلمه عبور، وارد برنامه جستجو می شویم (شکل ۳) که امکان جستجوی ساده، جستجوی پیشرفته و سایر امکانات را در اختیار کاربر قرار می دهد.

شكل ٣) برنامه جستجو

در کلیه صفحات جستجو (جستجوی ساده، جستجوی پیشرفته، مرور، جستجوی تازهها) قسمتی تحت عنوان " نکات جستجو " وجود دارد که در این قسمت شرح کار هر یک از عملگرهایی که در برنامه پارس آذرخش می توانند مورد استفاده قرار گیرند، ارائه شده است:

◆ عملگر AND: اپراتور AND که در برنامه پارس آذرخش با علامت * نمایش داده می شود، هنگامی مورد استفاده قرار می گیرد که درصدد محدود کردن نتیجه جستجو باشیم. هنگامی که این اپراتور بین دو یا تعداد بیشتری کلیدواژه قرار داده می شود به این معنا است که کاربر از نظام می خواهد که فقط اقلامی که تمامی آن کلیدواژه ها در آن آمده و تأثیر یکی بر دیگری مورد بحث قرار گرفته است ، بازیابی شود و به این ترتیب

نتیجه جستجو محدود تر می شود. در حالی که نظام های بازیابی اطلاعات در گذشته به این صورت بودند که می بایست بین کلیدواژه ها کلمه AND به عنوان نشانگر این اپراتور وارد می شد، در حال حاضر بسیاری از نظام های بازیابی اطلاعات به صورت پیش فرض بین کلیدواژه ها این اپراتور را در نظر می گیرند و بنابراین اگر کاربر بین هر کلیدواژه با کلیدواژه دیگر فقط فاصله بگذارد به معنای استفاده از این اپراتور می باشد.

- ◆ عملگر OR: استفاده از این اپراتور که در برنامه پارس آذرخش با علامت + نمایش داده می شود، به معنای این است که تمامی مدار کی که هر کدام از کلیداژه ها صرفا" در آنها آمده است بازیابی شود. استفاده از این اپراتور در سه حالت مفید می باشد: ا مترادف ها، ۲ شکل های مختلف املایی کلمات، ۳ اصطلاحات مرتبط از نظر املایی
 ◆ عملگر NOT: این اپراتور که در برنامه پارس آذرخش با علامت ^ نمایش داده می شود، هنگامی استفاده می شود که قصد حذف کلیدواژه ای را داشته باشیم. این به آن معنی است که به نظام دستور می دهیم فقط اقلامی را بازیابی کند که یکی از کلیدواژه ها را داشته باشد و مدار کی که حاوی کلیدواژه دیگر باشد بازیابی نشود.
- ◆ عملگر ADJUCENT: این عملگر در برنامه پارس آذرخش با علامت # نمایش داده می شود. با قرار دادن این عملگر در بین دو واژه رکوردهایی بازیابی خواهند شد که در آنها دو واژه مورد نظر در کنار هم قرار گرفته باشند.
- ◆ عملگر \$: اضافه كردن اين عملگر به انتهاى يك كلمه براى بازيابى حالات مختلف
 آن كلمه مىباشد. استفاده از اين عملگر خصوصا" براى بازيابى حالات مفرد و جمع يك
 كلمه مفيد مى باشد[۸].

صفحه جستجوي ساده:

در صفحه جستجوی ساده علاوه بر وجود جعبه جستجو برای تایپ کلمه یا عبارت مورد نظر، امکان محدود کردن جستجو به نوع مدرک (کتاب فارسی، مقاله فارسی، پایان نامه فارسی و طرحهای تحقیقاتی فارسی) و همچنین امکان تعیین تعداد رکوردها از ۱۰ تا ۱۰۰ رکورد در هر صفحه، وجود دارد. به صورت پیش فرض گزینه "همه مدارک" و " ۱۰ رکورد در هر صفحه " در نظر گرفته شده است. لازم به ذکر است که استفاده از کلیه عملگرهایی که قبلا" در مورد آنها توضیح داده شد، در این قسمت وجود دارد. در شکل ۴ صفحه جستجوی ساده قابل مشاهده است.

شکل ۴) صفحه جستجوی ساده

همچنین در صفحه جستجوی ساده گزینهای تحت عنوان " جستجوی محدود به ..." وجود دارد که با کلیک بر روی آن، به صفحهٔ ارائه شده در شکل ۵ هدایت می شویم. چنانچه مشاهده می گردد در این صفحه امکان محدود کردن جستجو به نوع مدرک،

محدوده زمانی، الحاقات و زبان مدرک و جود دارد. همچنین امکان تعیین تعداد رکوردها در صفحه نتایج نیز در نظر گرفته شده است.

شکل ۵) صفحه جستجوی محدود به ...

صفحه جستجوى پیشرفته:

است:

چنانچه در شکل ۶ مشاهده می گردد، در صفحه جستجوی پیشرفته سه جعبه جستجو در نظر گرفته شده و امکان ترکیب کلمات یا عبارات مورد نظر با استفاده از سه عمگر "و" ، "یا "، "بجز" وجود دارد. همچنین امکان انجام جستجو از طریق فیلدهای زیر امکان پذیر

- پدید آورنده فارسی
- پدید آورنده سازمان

- عنوان
- موضوع كليدواژهاى
 - موضوع سرعنواني
 - شماره مدرك
 - شماره راهنما
 - ISBN/ISSN
 - فروست
 - ناشر
 - محل نشر
 - سال انتشار
 - شماره ثبت
 - موجودی

شكل ٤) صفحه جستجوى پيشرفته

علاوه بر امکان انتخاب عملگرها از طریق منو، می توان در هر یک از جعبه های جستجو از کلیه عملگرهای ذکر شده استفاده کرد. در صفحه جستجوی پیشرفته نیز امکان

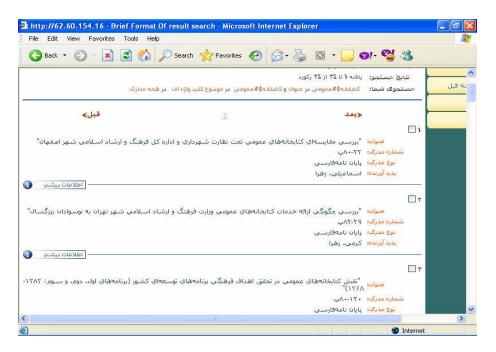
محدود کردن جستجو به نوع مدرک و تعیین تعداد رکوردها در هـ رصفحه در نظر گرفته شده است.

پس از تایپ کلیدواژه مورد نظر در جعبه جستجو و استفاده از عملگرهای مناسب جهت انجام جستجوی هرچه مفیدتر، گزینه جستجو را انتخاب می کنیم (شکل ۷).

شكل ۷) انجام جستجو در صفحه جستجوى پيشرفته

همانطور که در شکل ۷ مشاهده می گردد انجام جستجوی فوق منجر به بازیابی مدارکی خواهد شد که عبارت کتابخانه یا کتابخانههای عمومی هم در عنوان و هم در موضوعات آنها باشد.در صفحه نتایج جستجو، پس از نشان دادن تعداد رکوردهای بازیابی شده و همچنین استراتژی جستجوی مورد نظر، لیست نتایج ظاهر می گردد(شکل ۸).

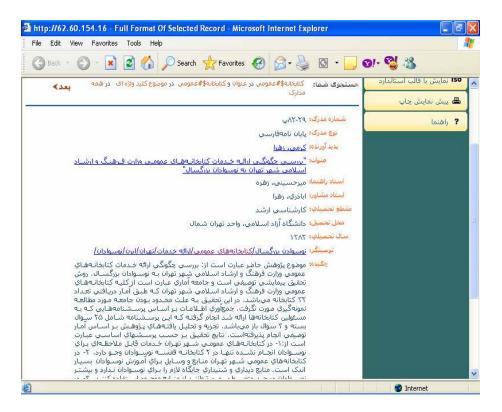

شكل ٨) صفحه نتايج جستجو

برای هر نوع از مدارک ابتدا در صفحه نتایج جستجو، اطلاعات به صورت مختصر نمایش داده می شود. با انتخاب گزینه "اطلاعات بیشتر" در پایین هر رکورد می توان به اطلاعات کامل مربوط به آن نوع مدرک دسترسی پیدا کرد. برای هریک از مدارک اطلاعات مختصر و کامل به شرح ذیل می باشد:

اطلاعات مختصر پایان نامه: عنوان، شماره مدرک، نوع مدرک، پدید آورنده

اطلاعات کامل پایان نامه: شماره مدرک، نوع مدرک، پدید آورنده، عنوان، استاد راهنما، استاد مشاور، مقطع تحصیلی، محل تحصیل، سال تحصیلی، توصیفگر و چکیده (شکل ۹).

شكل ٩) نمايش كامل اطلاعات پاياننامه

اطلاعات مختصر مقاله: پیوست، عنوان، پدیدآورنده، تاریخ انتشار، نوع مدرک، شماره مدرک

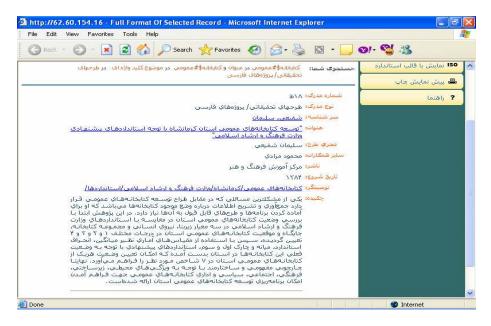
اطلاعات کامل مقاله: همانطور که در شکل ۱۰ مشاهده می گردد اطلاعات کامل مقاله شامل پیوست، شماره مدرک، نوع مدرک، نویسنده مقاله، عنوان مقاله، مترجم، عنوان نشریه، دوره و شماره، تاریخ، صفحه، توصیفگرها، چکیده است.

شكل ١٠) نمايش كامل اطلاعات مقاله

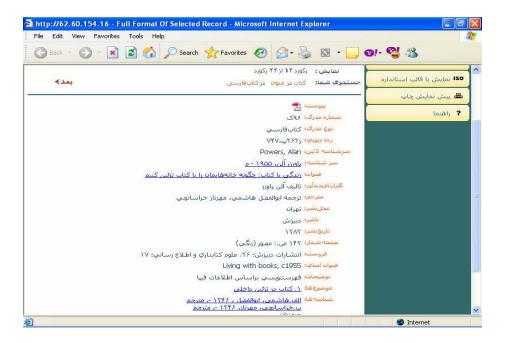
اطلاعات مختصر طرحهای تحقیقاتی: عنوان، پدیدآورنده، تاریخ انتشار، نوع مدر ک،مجری طرح، شماره مدرک

اطلاعات کامل طرحهای تحقیقاتی: شماره مدرک، نوع مدرک، سرشناسه، عنوان، مجری طرح، سایر همکاران، ناشر، تاریخ شروع، توصیفگر، چکیده (شکل ۱۱).

شكل ۱۱) نمايش كامل اطلاعات طرحهاى تحقيقاتي

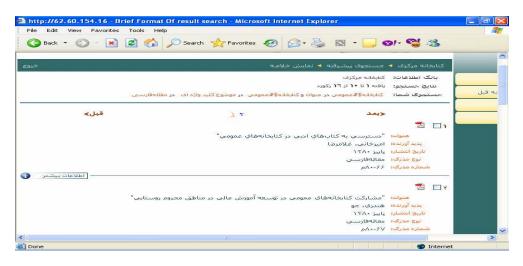
اطلاعات مختصر کتاب: عنوان، پدید آورنده، تاریخ انتشار، نوع مدر ک، شماره مدر ک اطلاعات کامل کتاب: پیوست، شماره مدر ک، نوع مدر ک، رده دیویی، سرشناسه، عنوان، مترجم، محل نشر، ناشر، تاریخ نشر، صفحه شمار، شماره استاندارد بین المللی کتاب، فروست، موضوعها، شناسهها، محل نگهداری، شماره ثبت، شماره جلد، وضعیت (شکل ۱۲).

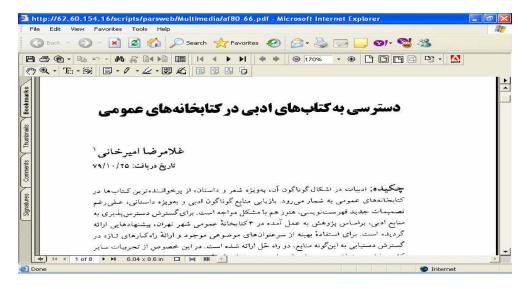
شكل ١٢) نمايش كامل اطلاعات كتاب

در هریک از رکوردها، "سرشناسه (نام پدیدآور)"، "عنوان اثر" و "توصیفگرها" به صورت فرامتن در نظر گرفته شدهاند که با کلیک بر روی این پیوندها به لیست الفبایی اسامی نویسندگان، عناوین و یا موضوعات هدایت می شویم و در لیست مربوطه با کلیک بر روی هر مورد، به مدرک و یا مدارک مربوط به آن دسترسی پیدا می کنیم.

همانطور که قبلا" ذکر گردید در پایگاه ایران لیزا متن کامل مقالات و همچنین صفحات مقدماتی مربوط به کتب نیز وجود دارد. برای مشاهده متن کامل مقالات و صفحات مقدماتی کتب وجود نرمافزار Adobe Acrobat در سیستم ضروری است. با کلیک بر روی آیکون Adobe Acrobat در کنار هر رکورد دارای پیوست (شکل ۱۳) و یا با کلیک برروی پیوست در صفحه اطلاعات بیشتر مربوط به رکورد، می توان به متن کامل رکورد دسترسی پیدا کرد(شکل ۱۴).

شكل ۱۳) مقاله داراي پيوست

شكل ۱۴) متن كامل مقاله

مرور:

چنانچه در شکل ۱۵ مشاهده می گردد، از طریق صفحه مرور، می توان به لیست الفبایی عنوان، سرشناسه و یا موضوع دسترسی پیدا کرد و عناوین، سرشناسه ها و یا موضوعات موجود در این لیست را مرور نمود.

شکل ۱۵) صفحه مرور

برای مثال کاربر با تایپ کلمه دسترسی و انتخاب فیلد موضوع در صفحه مرور (شکل ۱۶)، وارد لیست الفبایی موضوع می شود و می تواند علاوه بر موضوع مورد نظر سایر موضوعات را نیز در این لیست مشاهده نماید (شکل ۱۷) و با کلیک بر روی هر موضوع به مدرک یا مدارک مربوط به آن هدایت شود (شکل ۱۸).

شکل ۱۶) جستجو در صفحه مرور

شكل ١٧) ليست الفبايي موضوع

شكل ۱۸) ركورد مربوط به موضوع دسترسى رايگان

جستجو در لیست الفبایی عناوین و سرشناسهها نیز به همین صورت میباشد.

جستجوي تازهها:

از طریق صفحه جستجوی تازه ها می توان مشخص نمود که در ماه مورد نظر از سال تعیین شده چه تعداد رکورد به پایگاه افزوده شده و در همین قسمت نیز می توان رکوردها را محدود به نوع خاصی از مدرک نمود. استفاده از صفحه جستجوی تازه ها می تواند برای افرادی مفید باشد که قبلا" پایگاه را مورد جستجو قرار داده اند و مایلند تا بدانند که پس از آن تاریخ جستجو، چه رکوردهایی به پایگاه اضافه گردیده است. برای مثال می خواهیم بدانیم که در مرداد ماه سال ۱۳۸۶ چه رکوردهایی به پایگاه افزوده شده است (شکل ۱۹).

شکل ۲۰ نشان می دهد که در مرداد ماه سال ۱۳۸۶ تعداد ۲۹ رکورد به پایگاه ایران لیزا افزوده شده است.

شکل ۱۹) جستجوی تازههای پایگاه ایران لیزا در مرداد ماه ۱۳۸۶

شکل ۲۰) نتایج جستجوی تازهها در مرداد ماه سال ۱۳۸۶ در پایگاه ایران لیزا

سپاسگزاری

بدین وسیله مراتب سپاس و قدردانی مخصوص خود را از شورای علمی مرکز منطقهای اطلاع رسانی علوم و فناوری ابراز میدارم.

از استاد ارجمند جناب آقای دکتر مهراد، ریاست محترم مرکز منطقهای اطلاع رسانی علوم و فناوری که در طول انجام این طرح همواره اینجانب را از راهنمایی های ارزنده خود بهرهمند نمودند نهایت سپاسگزاری را دارم.

از همکاران محترم طرح سرکار خانم باقرنژاد و جناب آقای حمیدی که در روند گردآوری اطلاعات اینجانب را یاری نمودند، از سرکار خانم مهندس توحید و جناب آقای دهبزرگی که در پویش منابع نهایت دقت را به خرج دادند و همچنین از سرکار خانم غفاری زاده که در طول انجام طرح صمیمانه مرا یاری رساندند و دروندهی کلیه اطلاعات مربوط به این پایگاه را به انجام رسانیدند، قدردانی مینمایم.

منابع:

- ۱- اعتمادی، پریچهر(۱۳۵۲). " چکیده و چکیدهنامه". علوم اطلاع رسانی، دوره ۲، شماره ۴: ص. ۱۵-۲۱.
- ۲- چکیدهنامه کتابداری و اطلاع رسانی ایران(۱۳۸۴). Online:[http://www.webology.persianblog.ir/](2007/09/21)
- ۳- داورپناه، محمدرضا. جستجوی اطلاعات علمی و پژوهشی در منابع چاپی و الکترونیکی (شامل حوزههای: علوم، فنی مهندسی، کشاورزی، پزشکی، علوم انسانی و اجتماعی). و پراستار محمد حسین دیانی. تهران: دبیزش، ۱۳۸۱.

- ۴- راولی، جنیفر. نمایه سازی و چکیده نویسی. ترجمه جعفر مهراد. تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۷۴.
- صدیق بهزادی، ماندانا و سیمین حسین نیا. چکیده نامه پایان نامه های کتابداری و
 اطلاع رسانی. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۹.
- ۶- صمیعی، میترا." چکیده نامه" در: دایره المعارف کتابداری و اطلاع رسانی. ویراستار عباس حری. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱.
- ۷- طاهریان، آمنه و رضا رجبعلی بگلو(۱۳۸۵). " کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی
 در یک نگاه". نما: مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران،
 دوره ۵، شماره ۴.
- ۸- علیجانی، رحیم و لیلا دهقانی. بازیابی پیوسته: نظامها و روشها. ویراستار زهیر حیاتی. تهران: چایار، ۱۳۸۵.
- ۹- منصوریان، یزدان(۱۳۷۹)." طرح پیشنهادی چکیده نامه کتابداری و اطلاع رسانی ابران". پیام کتابخانه، دوره ۱۰، شماره ۳: ص. ۶۹-۷۱.
- ۱۰ نجیبی، مهدی (۱۳۸۲). "آئین چکیده نویسی". علوم اطلاع رسانی، دوره ۱۹، شماره ۱۹ و ۲: ص. ۴۲-۴۷.
- 11- Library and Information Science Abstracts (LISA): abstracts and indexes. Maryland: CSA, 2003.
- 12- "LISA(Library and Information Scinece Abstracts)" online:[http://library2.usask.ca/dbs/lisa.html](2007/09/21)

پیوست

پایگاه اطلاعاتی ایران لیزا (مقالات)

شماره مدرك:	نمایه ساز:			تاريخ:		
					ديدآور:	
					منوان مقاله:	
					** . 4 .	
					ىنوان نشريه:	
صفحه(شروع- پایان)	ا/ سال)	تاريخ(ماه	شماره نشريه		.وره	
		ەھا	كليدواژ			
		٥	چکید			
ی 🗆	ويراستار		ورود اطلاعات	PDF		

پایگاه اطلاعاتی ایران لیزا (پایاننامهها)

مدرك:	شماره	ساز:	نمايه	يخ:	تاري	
				سنده:	نوي	
				ان:	عنو	
				د راهنما:	استا	
				نيد مشاور:	اسا	
				لع تحصيلي:	مقط	
				ل تحصيل:	يح	
شمار:	صفحه			ل نگارش پایان نامه:	ساڑ	
کلید واژهها						
		چکیده	Į.			
		·				
				محل نگهداري: 		
				ورود اطلاعات 🗌		
				و بر استاری		

پایگاه اطلاعاتی ایران لیزا (طرحهای پژوهشی)

شماره مدرك:	نمایه ساز:	تاريخ:				
		مجری(شخص/ سازمان):				
ن طوح:						
شار:						
		تاریخ(ماه/سال):				
كليد واژهها						
	چکیدہ					
		محل نگهداری:				
		ورود اطلاعات				
		و براستاري 🔲				

پایگاه اطلاعاتی ایران لیزا(کتابها)

	شماره مدرك:		توسط:	تاریخ:				
				پدیدآور:				
				عنوان:				
				مترجم:				
ساير:	מصحح:			ويراستار:				
سال انتشار:			ناشر:	محل نشر:				
تصوير 🗌	نمودار 🗌		جدول□	تعداد صفحات:				
ص.	واژەنامە: ص-	ص-	كتابنامه:	نمایه:				
			ص.	ص- ص.				
	ع(كليدواژهها)	موضو						
موضوع (سرعنوانی)								
				شماره ردهبندی:				

 \Box PDF